

Täysistunto 6.9.2018

Paikka: Pikkuparlamentti, suuren valiokunnan huone, klo 8:15- 10:15

Osallistujat

Jäsenet: pj. Aila Paloniemi (kesk), vpj.Hanna Sarkkinen (vas, poistui klo 09.05), vpj.Saara-Sofia Sirén (kok), Pia Björkbacka (SAK), Maarit Feldt-Ranta (sdp), Jussi Pakkasvirta (UniPID), Elina Korhonen (Naiset ja tytöt – painopiste), Antero Laukkanen (kd, poistui klo 09.10), Timo Lappalainen (FINGO), Timo Palander (SY), Jani Toivola (vihr, saapui klo 9.15)

Asiantuntijajäsenet: Anne af Ursin (VM), Katja Ahlfors (UM), Pekka Kaihilahti (UM), Kristiina Karjanlahti (SP), Vesa Kotilainen (SM), Kristiina Kumpula (SPR), Satu Leino (STM), Annika Lindblom (Keke-toimikunta), Marjukka Mähönen (MMM), Riitta Oksanen (UM), Leena Pentikäinen (TEM), Sami Pirkkala (VNK), Anu Saxén (UM), Juha Savolainen (UM), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto), Tiina Vihma-Puronvaara (OKM vara)

Muut: Max von Bonsdorff (UM), Nina Kataja (UM, Oskar Kass (UM)

Sihteeristö: Marikki Stocchetti, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.20.
2. Pöytäkirjan hyväksyminen
Hyväksyttiin täysistunnon pöytäkirja 17.5.2018 sekä työvaliokunnan pöytäkirja 14.6.2018.
3. Uusien jäsenten esittäytyminen
  - Anu Saxén UM EVA
  - Juha Savolainen UM ALI
  - Pekka Kaihilahti UM ASA
  - Katja Ahlfors UM KEO-10
  - Maarit Feldt-Ranta SDP
  - Anne af Ursin VM
4. Finanssisijoitukset kehityspoliitiikan välineenä

Täysistunnon pääteemana oli finanssisijoitusten rooli kansainvälisen ja kansallisen kehityspoliitiikan muutoksessa. Alustuksessa kuultiin kehityspoliittisen osaston kokemukset kuluneelta hallituskaudelta finanssisijoituksista uutena rahoitusvälineenä sekä tulevaisuuden kehittämisideoista.

Alustus ja keskustelu toimivat jatkona KPT:n 6.6.2017 laatimalle lausunnolle "Avoimuutta finanssisijoitusten kohdentamiseen ja käyttöön." Myös eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on ollut kiinnostunut finanssisijoitusten roolista osana yllähallituskautista suunnitelmaa 0,7 % /BKTL – tavoitetason saavuttamisesta. Kehityspoliittinen toimikunta laatii syyskuun aikana sähköpostitse kommentoitavan ja hyväksyttävän lausunnon liittyen tähän rahoituspolkuun.

Alustus: Yksikönpääällikkö KEO-50 Max von Bonsdorff ja Kehityspoliittinen neuvonantaja Nina Kataja:
Yksityisten pääomien mobilisointi on välttämätöntä SDG- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, koska kehitysapu yksin ei riitä kattamaan Agenda2030 -rahoitustarpeita. Vuonna 2015 saavutettiin globaali yhteisymmärrys yksityisen pääoman mobilisoimisesta (Addis Abeba Action Agenda). Rahoituskuilu on suuri, mutta kurottavissa umpeen. Noin 2500 miljardin dollarin vaje vastaa kuitenkin "vain" esimerkiksi noin 3 %:a globaalista bruttokansantuotteesta, 14 % vuotuisista globaaleista säästöistä tai 1 %:a maailman pääomamarkkinoiden arvosta. Finanssisijoitukset ovat osa globaalia trendiä. Esimerkiksi vastuullisen sijoittamisen ja ns. green bondien suosio kasvaa jatkuvasti.

Julkinen rahoitusosuus voi toimia "sillan rakentajana" yksityisten sijoittajien ja kehitysrahoittajien rahoittamien hankkeiden välillä ja pienentää hankkeisiin kohdistuvia riskejä. Valtiosijoittaja kantaa muita sijoittajia korkeamman riskin hankkeesta tai sijoitusportfoliosta. Tarkoituksena on luoda markkinoita ja synnyttää rahoitusratkaisuja, jotka eivät yksin itsessään toteudu, mutta jotka voivat toimia jatkossa ilman julkista tukea. Riskejä voidaan alentaa tehokkaasti esimerkiksi sekarahoituksella (blended finance). Se on muuta kehitysrahoitusta täydentävä ja vahvistava instrumentti ja toimii keinona päästä 0.7 – tavoitteeseen. Sekarahoitus on julkisten varojen strategista käyttöä muiden pääomien mobilisoimiseksi. Tyypillisesti sekarahoittaja hyväksyy sijoitukselleen muita sijoittajia pehmeämmät ehdot (esim. matalamman tuoton tai pidemmän laina-ajan). Kyseessä voi olla laina, pääomasijoitus, takaus tai lahjamuotoinen rahoitusosuus. Muiden pääomien mobilisointi on sekarahoituksen tärkeä mutta haastava tavoite, se on vaikeampaa korkean riskin ja korkean vaikuttavuuden hankkeissa. Kehityspoliitikassa kehitysvaikutusten suhteen ei haluta tehdä kompromisseja ja siksi laina- ja sijoitusmuotoista sekarahoitusta on käytettävä sektoreilla, joihin se luonteeltaan sopii. Sekarahoitus on tulevaisuutta ja verokkimaissa sekä EU:ssa on käytössä sekarahoitusta: Esimerkiksi Tanskassa valtio on IFU:n kanssa perustanut kolme sekarahastoa: Climate Investment Fund (CIF) n. 175 Meuroa, Danish Agribusiness Fund (DAF) n.105 Meuroa, SDG-rahasto tavoitekokoo on 335–400 Meuroa. Mukana on myös eläkerahastoja. Ruotsissa Sidalla on ollut vuodesta 1999 lähtien käytössä takausinstrumentti. Vuonna 2018 takausportfolion koko oli 1,5 miljardia euroa ja hankkeita on 16 maassa. Tappioita tähän mennessä vain 0,5 Meuron verran. Kanadassa on mm. kaksi IFC-ilmastorahastoa. 03/2018 hallitus ilmoitti, että se tulee seuraavan viiden vuoden kuluessa käyttämään 935 Meuroa innovatiiviseen kehitysrahoitukseen ml. sekarahoitukseen. IDA:lla on Private Sector Window (PSW): IDA-18 /75 mrd USD rahoituspaketti jonka osana kohdennetaan 2.5 mrd USD PSW, joka kohdennetaan IFC ja MIGA kautta yksityisen sektorin aktiviteetteihin köyhimmässä kehitysmaissa. EU:lla/Euroopan Kestävän kehityksen Rahastolla (EKKR) on puolestaan takuurahasto jolla pyritään mobilisoimaan yhdessä sekarahoitusaktiviteettien kanssa 44 mrd € vuoteen 2020 mennessä.

Suomen finanssisijoitusten perusta on hallitusohjelmassa, jonka liitteessä todetaan, että kohdistetaan 100 milj. euroa lainana Finnfundin pääomittamiseen, jota finanssisijoituksena ei lasketa menoksi kansantalouden tilinpidossa. Kehityspoliittinen selonteko 2016 toteaa myös, että "Uusien finanssisijoitusmahdollisuuksien identifiointi ja kehittämistyö käynnistetään välittömästi." Määrärahana finanssisijoitukset olivat ensimmäistä kertaa käytössä vuonna 2016. Kehityspoliittinen sijoittaminen ei ole lahja-apua – mutta ei myöskään tuottojen maksimointia. Finanssisijoituksilla on reunaehdot: niiden tulee tukea kehityspoliittikan painopisteitä, niillä on tuotto- ja palaumaodote ja niiden tulee täyttää OECD/DAC-kriteerit. Lisäksi on muitakin ehtoja soveltuvien osin, esim. yritystukilainsäädäntö.

Instrumentti taipuu moneen: Sillä voidaan rahoittaa Suomen kansallisen kehitysrahoituslaitoksen rahoitusta, kuten pitkäaikaisia lainoja Finnfundille. Finanssisijoituksia voidaan käyttää myös monenkeskiseen rahoitukseen kuten kehitys pankkien kumppanuuslainoihin osana lisärahoitus kierroksia. (IDA, AfDF, IFAD), jolloin rahoitus suuntautuu kehitys maiden julkiselle sektorille tai esimerkiksi kehitys pankkien temaattisiin yksityisen sektorin rahastoihin (mm. Suomen IFC ilmastorahasto) tai YK järjestöjen rahoitukseen. Lisäksi finanssisijoituksilla voidaan tukea rahoitus yhteistyötä Suomen yksityisen sektorin kanssa. Tästä on vielä vähän kokemuksia, mutta mahdollisuuksia on. Tällä hetkellä valmistelussa on mm. kansalaisjärjestöpohjainen FCA Investments -aloite. Lisäksi voitaisiin harkita suomalaisen SDG-erityisrahaston perustamista Tanskan mallin mukaan.

Suomen hallituksen finanssisijoitus politiikka nyt (2016–19): 2016 – 2017: IIC pääomankorotus, Finnfund laina ja IFC sijoitus ilmastorahastoon. 2018: (1) Uusi Finnfund laina valmistelussa, lopullinen päätös evaluatation jälkeen; (2) 2017 SMR:stä laina FCA Investments – sijoitusyhtiölle valmistelun loppuvaiheessa. Vuoden 2019 TAE esitys: Määrärahaa käytetään lainoihin tai sijoituksiin rahoittamaan ohjelmia "...jotka edistävät ruoantuotantoa ja ruokaturvaa tai ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista, tai muita hallituksen kehityspoliittisen selonteon painopistetavoitteita...".

Keskeisimmät kokemukset ja opit vuosilta 2016–17: finanssisijoituksia on tehty learning by doing – menetelmällä, koska aikaisempaa kokemusta ei ole ollut. Keskeisimmät opit liittyvät UM-organisaation oman osaamisen ja rakentamisen varmistamiseen. Pitkäjänteisyyteen: neuvottelut/valmistelu finanssisijoituksista

vievät aikaa ja sisältävät useita vaiheita, joista osa on täysin uusia verrattuna muuhun kehitysyhteistyöhön. Myös finanssisijoitusten päätöksentekoprosessin viranomaiskäytänteitä on kehitetty.

Finanssisijoitusten suunta post-2019: Finanssisijoitukset ovat monipuolinen ja muuta kehitysyhteistyötä täydentävä instrumentti. Rahoitettavia kohteita ja teemoja on paljon; yksityinen ja julkinen sektori; kotimaiset ja kansainväliset kumppanuudet. Suomen keskeisten olemassa olevien kanavien/kumppanien lisärahoitus, jolla olisi lahja-apua mahdollisesti korvaava vaikutus: esimerkiksi: 1. Finnfund, 2. kehityspankki- en kumppanuuslainat osana lisärahoituksia 3. YK-rahoitus mahdollisuuksien mukaan. Uusia kehityspoliittisia mahdollisuuksia/kohteita, joihin pelkällä lahja-avulla ei käytännössä ole mahdollisuuksia vaikuttaa: esimerkiksi: 1. Kehityspankkien yksityisen sektorin teema-rahastot (mm. IFC ilmasto), 2 mahdollinen suomalainen SDG – rahasto, joka mobilisoi suomalaisia rahastoja/institutionaalisia sijoittajia tukemaan SDG tavoitteita köyhissä maissa.

Keskustelussa todettiin, että meneillään on uusi Agenda2030 – aika ja tähän kuuluu yksityisen sektorin rahoitus ja sen mukaan saaminen on välttämätöntä. Toisaalta on mietittävä huolellisesti mitä kohteita priorisoidaan, otettava huomioon kohdemaan tarpeet. Nähtiin myös, että ydinkysymyksiä ovat tuloksellisuus ja vaikuttavuus sekä niiden mittaaminen ja arviointi. Tämä on tärkeää, jotta voidaan perustella miksi finanssisijoitukset ovat tärkeäosa kehitysrahoitusta. Vaikuttavuuden osalta työpaikkojen luonti ja talouskasvun lisääminen ovat avainasemassa. Suomalaisilla yrityksillä on huippuosaamista ja tulisi miettiä, miten paljon suomalaiset yritykset osallistuvat finanssisijoitusten kautta. Ulkoministeriön puolelta todettiin, että finanssisijoituksista suuri osa kohdistuu yksityiselle sektorille. Julkista sektoria voidaan tukea kehityspankkien rahastojen kautta. Maiden omistajuuden osalta UM totesi, että kehityspankeilla on maaohjelmansa, joihin sisältyy laaja maadialogi, ja strategia, jossa omistajuus on tärkeä osa. Ehtojen osalta UM totesi, että kaikessa kehitysrahoituksessa on ehtoja, joiden tulisi tukea omistajuutta ja maiden omia prioriteetteja. Tuloksellisuus ja vaikuttavuus otetaan huomioon niin, että jokaisessa sijoituskohteessa on tuloksellisuus- ja vaikuttavuustavoitteet. IFC raportoi yksityiskohtaisesti tuloksista (mm. työpaikat) ja sen kaikissa sijoituskohteissa on sisäänrakennettu tuloksellisuus- ja vaikuttavuusindikaattorit. Finnfundissa vaikuttavuus taataan jatkuvalla seurannalla ja evaluaatioilla. Finnfundilla on 10 kehitysvaikutusindikaattoria, joista neljässä ulkoministeriö asettaa tavoitteet. Finnfundin evaluointi on alkanut viime vuonna ja se valmistuu marraskuun 2018 loppuun mennessä. Suomalaiset yritykset ovat mukana eri lailla eri rahoituskohteissa. Esimerkiksi Finnfundissa suomalaisia yrityksiä on mukana vahvasti. IFC:ssa rahoitusta ei voi korvamerkitä suomalaisille, mutta on sovittu, että edistetään mahdollisuuksien mukaan sijoituksia, joissa on suomalaisia yrityksiä ja teknologiaa mukana.

Keskustelussa pohdittiin myös sitä, miten finanssisijoituksilla edistetään kestävä kehityksen tavoitteita. Tarpeellista on ihmisoikeuksien seuranta ja Ruggien periaatteiden noudattaminen. Suomi on ollut aktiivinen asian osalta EU:ssa, mutta ihmisoikeuspuoli on hiipumassa. Kysyttiin, miten UM on reagoinut tähän. UM vastasi, että asia on huomioitu ja ministeriössä tehdään tiivistä yhteistyötä yksiköiden välillä mm. neuvottelukantojen valmistelussa esim. EU:n uuden rahoitusinstrumentin osalta. Tällöin keskustellaan tiiviisti yhteistyömaiden kanssa. Pohdittiin myös miten finanssisijoitukset kontribuoivat 0,7 – tavoitteeseen ja tuleeko niistä saatava palauma Suomeen. Korostettiin ihmisoikeuksien osalta esimerkiksi EU:n tavoitetta, jonka mukaan kaikessa kehitysyhteistyövaroin rahoitetussa toiminnassa 85 % tulisi edistää pää- tai osatavoitteena tasa-arvoa. Tämän tulisi näkyä myös indikaattoreissa. UM kertoi, että myös finanssisijoitukset kontribuoivat laskennallisesti 0,7 – tavoitteeseen, koska kaikista finanssisijoituksista tulee laskennallisia lahja-apuvaikutuksia (OECD-DAC mukaan). Lainoissa on myös lahja-osuselementti. Näillä on merkittävä vaikutus 0,7 -tavoitteeseen. Sukupuolten tasa-arvon osalta Myös Finnfundille on asetettu tavoitteet (gendermarkerit) uudessa strategiassa ja myös esimerkiksi IFC:n ohjelma-asiakirjassa on sukupuolten tasa-arvotavoite. Tätä painotetaan vahvasti.

Todettiin vielä, että ongelmana on se, että finanssisijoitusten ja lainojen asiakkaina ovat suurehkot yritykset ja hankkeet. Työpaikat syntyvät kuitenkin pieniin tai pienehköihin yrityksiin paikan päällä. Näihin nykyiset rahoitusinstrumentit eivät sovellu. UM vastasi, että pk-yritysten rahoitus on pullonkaula ja että on pyrittävä rahoittamaan erityyppisiä toimijoita eri suuruusluokissa. IFC:ssä on isoja hankkeita, Finnfundilla on pienempiä hankkeita. Nyt on työn alla FCA investments, joka on suunnattu hyvin pienelle yritystoiminnalle.

Koska haasteena ovat riskit ja niiden hallinta, ei sijoiteta suoraan yrityksiin kehitysmaissa, vaan toimitaan etabloituneiden ja vahvojen toimijoiden kautta. Lisäksi pienyrityksillä transaktiokustannukset ovat suuret ja että Finnfund sijoittaa myös pk-yrityksiin rahastojen kautta, jolloin transaktiokustannukset ovat alhaisemmat.

5. Suomen kehityspoliitiikan tila 2019: arvioryhmän jäsenten nimittäminen

Kehityspoliittisen toimikunnan arviotyö käynnistyi 20.8. Villa Kivessä järjestetyssä suunnittelutyöpajassa. Työohjelman mukaisesti sen aiheena on kehitysyhteistyön ylläpidon perusta. Työpajassa käytiin keskustelua KPT:n arvioreportin lähestymistavasta, rajauksesta ja tietotarpeista. Sen tarkoitus on tuottaa konkreettinen ehdotus, jota voidaan käyttää seuraavan hallituskauden kehityspoliitiikan linjauksessa. Tulevan arvioryhmän puheenjohtajana toimii KPT:n puheenjohtaja. Ryhmä kokoontuu 2-3 kertaa syksyllä 2018 ja noin kaksi kertaa alkuvuodesta 2019. Ryhmän tehtävänä on toimia ohjausryhmänä ja kommentoida sihteeristön kirjoittamaa tekstiä. Kutsu työryhmään lähetettiin työpajan jälkeen.

Arvioryhmään nimettiin siihen ilmoittautuneet henkilöt:

- *Elina Korhonen (Väestöliitto)/Naiset ja tytöt – painopistealue*
- *Timo Palander/Suomen yrittäjät*
- *Pia Björkbacka/SAK*
- *Anna-Stina Lundqvist/KEPA + Kehys*

6. Tiedoksi

- KPT:n lausunto ylihallituskaudisesta kehitysrahoitusmallista on valmisteilla. Lähetetään s-postitse jäsenten kommenteille ja hyväksyntään syyskuun aikana.
- Puheenjohtajisto ja sihteeristö tapasivat ministeri Virolaisen 15.8. ja keskustelivat KPT:n tulevaisuudesta työvaliokunnan hyväksymän muistion pohjalta. Ministeri vastaa kirjallisesti lähiviikkoina.
- KPT:n matkaraportti Nepal 14.4. – 21.4. tiedoksi.
- Päivitys UM:n kehityspoliitiikan tulosraportista. Rapsa nähtäväksi etukäteen? Um raportti, ei keskustelutea kirjoitusvaiheessa, paljon yhteistyötä järjestöjen kanssa, ollut erinomasita. Paljon esimerkkejä rapsassa.
- Tiedoksi uunituoreet arviot: *Stepping up Finland's role in Global Education* (Ritva Reinikka, Hannele Niemi ja Jukka Tulivuori 2018) sekä *Evaluation on Improvement of Women's and Girls' Rights in Finland's Development Policy and Cooperation* (UM:n toimeksiannosta Kornelia Rassman et al., Particip GmbH & Indufor Oy.
https://um.fi/documents/35732/0/UM_case_education_loppuraportti.pdf/a77c91c5-c6eb-ee2e-e38d-602ee8dd4d36
https://um.fi/documents/384998/0/Evaluation_Women_and_Girls_rights_NETTI_2018.pdf/96f487f6-595d-32d8-959c-b3b60bb508ee
- Meneillä olevat UM evaluaatiot: *Finnfund ja Forced Displacement and Finnish Development Policy*. Valmistuu marraskuun 2018 loppuun mennessä.
- KPT:n syksy 2018 – kevät 2019 aikataulu.

7. Muut tapahtumat

- *Ympäristö- ja yhteiskuntavastuu Finnfundissa -keskustelutilaisuus*, PE 14.9. klo 8.30–10.30, Pikkuparlamentin suuren valiokunnan salissa.
- *Työvaliokunta* TO 4.10. Huom. aloitusaika! klo 8.15–09:45, kabinetti Tervaleppä. Aiheena UM:n kehityspoliitiikan toimintatapauudistus.
- *KEKE-KPT – yhteiskokous* KE 10.10. klo 15–16.30, Aiheena mm. Suomen kestävä kehityksen tila – mitä kansainvälinen SDG Index kertoo Suomen tilanteesta? Sekä päivitys molempien toimikuntien työstä.
- *Täysistunto* TO 29.11. klo 8.15 -10.15 Pikkuparlamentti SuVin Sali.

8. Muut asiat

Todettiin, että VNK (Demos+Helsingin yliopisto-Suomen ympäristökeskus) tekee Suomen kestävän kehityksen arviota. Arvio valmistuu helmikuussa 2019 ja se tukee seuraavan hallituksen työtä.

OKM: Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen asiantuntijoita lähdössä maailmalle tukemaan koulutusyhteistyötä Kiinaan, Intiaan, eteläiseen Afrikkaan, Singaporeen, Buenos Airesiin, Washingtoniin ja Moskovaan.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.05.